

กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่ สำหรับสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2*
STRATEGY FOR NEW NORMAL LEARNING MANAGEMENT IN
PRIMARY SCHOOLS UNDER MAHASARAKARM PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE
AREA OFFICE 2

เอกฤทัย ชัยลีนฟ้า¹, พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ²
Ekruethai Chailinfa¹, Pacharawit Chansirisira²
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}
Faculty of Education, Mahasarakham University, Thailand.^{1,2}
Email : 63010581070@msu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 2) เพื่อพัฒนากลยุทธ์การจัดการเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำนวน 306 คน ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่จำนวน 3 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการศึกษา จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกลยุทธ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันการจัดการเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2. กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ประกอบด้วย 10 กลยุทธ์หลัก 1)ปรับกระบวนการทัศน์ด้านการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ของผู้สอน 2)ปรับกระบวนการทัศน์ด้านการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามการเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่ 3)ปรับกระบวนการทัศน์ด้านรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่และความเสี่ยงในการติดเชื้อ 4)ใช้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ การนำไปปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน 5)เสริมสร้างมาตรการทางสังคมเพื่อป้องกันการแพร่ระบาด เพื่อให้สถานศึกษาปลอดภัยตามมาตรการ Sandbox Safety Zone in School ของกระทรวงศึกษาธิการ 6)ปรับกระบวนการทัศน์การนิเทศการจัดการเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่ของสถานศึกษา เพื่อติดตามผลในการจัดการเรียนรู้ 7)ลดความความเหลื่อมล้ำเรื่องความพร้อม เครื่องมือสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนในการเรียนรู้วิถี

ชีวิตใหม่ 8)สร้างความเข้าใจ ดูแล ช่วยเหลือ ให้กับผู้ปกครองเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่ 9)ยกระดับการประเมินผลการเรียนรู้ในสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่ 10)ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในสถานศึกษา เพื่อช่วยให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่ผลการประเมินกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : 1. การพัฒนากลยุทธ์ 2. การจัดการเรียนรู้ 3. การจัดการเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to study the current conditions, the desirable conditions, and the needs for New Normal learning management in primary schools under Mahasarakham Primary Educational Service Area Office 2, 2) to develop the strategies for New Normal learning management in primary schools under Mahasarakham Primary Educational Service Area Office 2. The samples were 306 teachers under Mahasarakham Primary Educational Service Area Office 2 It was obtained from interviewing the 3 experts about New Normal learning management strategies, The group of informants consisting of 7 experts in education. The research instrument was an assessment of the suitability and possibility of strategies. The data were analyzed by using percentage, mean and standard deviation.

The results showed that; 1. The overall level of current conditions of New Normal learning management for primary school was at a high level. The overall level of desirable conditions of New Normal learning management for primary school was at a high level. 2. Strategies for New Normal learning management in primary schools under Mahasarakham Primary Educational Service Area Office 2 consisted of 10 strategies 1) The paradigm shift in using technology for teaching. 2) The paradigm shift in learning management to encourage students' characteristics for learning in New Normal. 3) The paradigm shift in learning management model according to the conditions of the area and the risk of infection. 4) Using community-based learning to develop students' life skills, vocational skills, and implementation in daily life. 5) Strengthening the social measure to prevent epidemic in school according to the Sandbox Safety Zone in School. 6) The paradigm shift in New Normal learning management supervision to follow up on learning management. 7) Reducing inequalities of learning supported tools for learners. 8) Declaration with parents about New Normal learning management. 9) Adjusting the learning assessment in accordance with the New Normal learning management. 10) Enhancing the use of technology in school.

The overall assessment results of strategy for New Normal learning management in primary school were found that the strategies' suitability and the strategies' possibility were at the highest level.

Keywords : 1. Strategy Development 2. Learning Management 3. New Normal Learning Management

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การระบาดของไวรัสโคโรนาในปลายปี 2562 จากในนครอู่ฮั่น มณฑลหูเป่ย์ สาธารณรัฐประชาชนจีนจนถึงปัจจุบัน (21 กุมภาพันธ์ 2565) ได้มีการระบาดไปทั่วโลกต่อมา WHO ได้ประกาศตั้งชื่ออย่างเป็นทางการสำหรับเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ว่า COVID-19 ซึ่งย่อมาจาก “Coronavirus Disease 2019” ต่อมาองค์การอนามัยโลก (WHO) ได้ประกาศให้การระบาดนี้เป็นภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขระหว่างประเทศ (Public Health Emergency of International) และในวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2563 องค์การอนามัยโลกได้ประกาศให้การระบาดนี้เป็นโรคระบาดทั่วไปปัจจุบัน (21 กุมภาพันธ์ 2565) มีผู้ติดเชื้อยืนยันแล้วทั่วโลก จำนวนทั้งสิ้น 423,253,576 คน เสียชีวิตจากโรคระบาดแล้ว 5,882,396 คนสำหรับประเทศไทยมีจำนวนผู้ติดเชื้อที่ยืนยันแล้ว จำนวน 2,712,315 คน จำนวนผู้เสียชีวิต 22,624 คน (วิกิพีเดีย, 2565) สำหรับการแพร่เชื้อของไวรัสชนิดนี้มีการแพร่เชื้อระหว่างคนในลักษณะเดียวกับไข้หวัดใหญ่ โดยผ่านการติดเชื้อจากละอองเสมหะจากการไอ สำหรับการสัมผัสผู้ติดเชื้อผู้สัมผัสจะมีอาการแสดงโดยทั่วไป 5 วัน อย่างไรก็ตามอาจจะมีการฟักตัวก่อนแสดงอาการได้ถึง 14 วัน ลักษณะอาการของผู้ติดเชื้อโดยทั่วไปที่พบบ่อย ได้แก่ มีไข้ ไอแห้ง ๆ ไม่มีเรื้อยแรง ไอแบบมีเสมหะ อยู่ระหว่างร้อยละ 38 - 88 และการหายใจลำบาก เจ็บคอ ปวดกล้ามเนื้อปวดหัว และหนาวสั่น อยู่ระหว่างร้อยละ 11-18 การรักษามุ่งเป้าไปที่การจัดการกับอาการ และการรักษาแบบประคับประคอง และสำหรับมาตรการป้องกัน คือ การล้างมือ การอยู่ห่างจากบุคคลอื่นโดยเฉพาะกับบุคคลที่ป่วย สำหรับบุคคลที่ต้องสงสัยว่าอาจจะมีการติดเชื้อต้องกักตัวห่างจากบุคคลอื่น ๆ เป็นเวลา 14 วัน สำหรับค่าระดับการติดเชื้อพื้นฐานระหว่างมนุษย์สู่มนุษย์ของไวรัสอยู่ที่ประมาณ 2.13 ถึง 4.82 ซึ่งคล้ายกับไวรัสโคโรนาสายพันธุ์กลุ่มอาการทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง (SARS-CoV) สำหรับการเสียชีวิตจากการติดเชื้อไวรัสโคโรนาจะมีระยะตั้งแต่การพัฒนาการของโรคจนถึงแก่ชีวิต จะอยู่ระหว่าง 6-41 วัน ซึ่งบุคคลที่เสียชีวิตส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ที่มีอายุมากกว่า 60 ปีและนอกจากนั้นมีปัญหาทางด้านสุขภาพ เช่น เบาหวาน และโรคหัวใจหลอดเลือด (Pornphol and Chittayasothorn, 2020) ส่งผลกระทบทั้งด้านสุขภาพ ด้านการจ้างงาน ด้านการท่องเที่ยวและการบิน ด้านการส่งออกและด้านการศึกษา

การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อการศึกษาทุกระดับทั่วโลก ทำให้สถานศึกษาเกือบทุกแห่งทั่วโลกต้องปิดสถานศึกษา ข้อมูลของ UNESCO เปิดเผยรายงานในวันการศึกษาสากล (International Day of Education) เมื่อ 24 มกราคม 2564 พบว่า ผลกระทบจากสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้ทั่วโลกสูญเสียปีการศึกษาไปเฉลี่ยถึง 5.5 เดือน หรือราว 2 ใน 3 ของปีการศึกษา โดยสาเหตุหลักมาจากการปิดโรงเรียนเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดทั้งนี้

ระบุว่า มี 31 ประเทศที่ปิดโรงเรียนทั่วประเทศเพื่อรับมือการระบาดของโควิด-19 และอีก 48 ประเทศ ที่ปรับลดเวลาเรียนให้น้อยลง (THE STANDARD TEAM, 2020) ซึ่งเป็นผลกระทบต่อเนื่องอย่างกว้างขวางและเกิดการปรับเปลี่ยนระบบการจัดการศึกษา เด่นชัดที่สุดคือการจัดการเรียนรู้ที่ต้องดำเนินงานต่อมิให้หยุดชะงัก เพราะจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพของนักเรียน นั่นก็คือคุณภาพของประชากรในอนาคต จึงมีการปรับการเรียนสอนในหลายรูปแบบ เกิดนวัตกรรมทางความคิด มีการเรียนรู้รูปแบบใหม่จากนักเรียนไม่สามารถมาโรงเรียนได้ แต่สามารถเรียนได้ แนวคิดทางการเรียนการสอนทางไกลโดยใช้สื่อออนไลน์ ผลกระทบต่อการศึกษามีผลโดยตรงต่อนักเรียน นักศึกษาและส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนรู้ในระยะยาว ทำให้เกิดการจัดการเรียนรู้แบบใหม่ สถาบันการศึกษาทุกระดับต้องปรับตัวในสถานการณ์ปัจจุบันและต้องเตรียมตัวเพื่ออนาคต (เทียน ทองแก้ว, 2563)

จากรายงานเรียนออนไลน์ยุคโควิด-19 : วิฤตหรือโอกาสการศึกษาไทย ทำให้สถานศึกษาทั่วประเทศไม่สามารถเปิดการเรียนการสอนได้ตามปกติ ส่งผลให้กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องจัดการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์วิฤตโควิด-19 ด้วยแนวคิด “การเรียนรู้ นำการศึกษา โรงเรียนอาจหยุดได้ แต่การเรียนรู้หยุดไม่ได้” ผ่านการเรียนการสอนทางไกล โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่แล้วให้เกิดประโยชน์สูงสุด อาทิ การใช้ช่องทีวีดิจิทัลและการเรียนรู้เสริมผ่านโปรแกรมออนไลน์ต่าง ๆ โดยมีขอบเขตการศึกษา ครอบคลุมนโยบายของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับแนวทางและหลักการในการจัดการศึกษาทางไกล ความคิดเห็นที่สะท้อนถึงปัญหาอุปสรรคการจัดการศึกษาที่เกิดขึ้นและแนวทางการแก้ปัญหาดังกล่าว ตลอดจนแนวคิดในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมในสถานการณ์ที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ มีการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ข้อมูลจากสื่อออนไลน์ต่าง ๆ เช่น เฟซบุ๊ก ไลน์ ทวิตเตอร์ การสอบถาม การสัมภาษณ์ ผลพบว่า สังคมออนไลน์ส่วนใหญ่เห็นว่ากระทรวงศึกษาธิการไม่มีการเตรียมการที่ดีไม่มีการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนออนไลน์ให้คนทุกกลุ่มเข้าใจ นโยบายของกระทรวงฯ กับแนวทางปฏิบัติของโรงเรียนไม่สอดคล้องกัน และผู้เรียนไม่สามารถเข้าถึงการเรียนออนไลน์ได้อย่างเท่าเทียม เนื่องจากขาดแคลนอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียน เสียงสะท้อนจากการสอบถามและสัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ มีข้อดีคือ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ได้ใช้เวลาว่างในการทบทวนบทเรียน ซึ่งเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว ทำให้ผู้ปกครองใส่ใจดูแลบุตรหลานของตนเองมากขึ้น มีความปลอดภัยจากการติดเชื้อ เนื่องจากไม่ต้องไปรวมกันที่โรงเรียน และมีข้อเสียคือ กระทรวงศึกษาและสถานศึกษาขาดความพร้อมในการเตรียมการเพื่อรองรับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเขตพื้นที่การศึกษา ที่เป็นตัวกลางระหว่างกระทรวงฯ และสถานศึกษารับเพียงนโยบายแต่ขาดการปรับให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา สถานศึกษาต้องทำรายงานส่งเขตพื้นที่ฯ เป็นการเพิ่มภาระงานให้กับครูและสถานศึกษา ไม่มีการสนับสนุนทรัพยากรที่เหมาะสม เนื้อหาสาระที่สอนออนไลน์บางเรื่องเก่าและล้าสมัย และในเด็กเล็กไม่เหมาะสมกับวิธีการเรียนการสอนออนไลน์ รวมทั้งมีข้อเสนอแนะให้นำบทเรียนมาออกอากาศซ้ำ (Rerun) เพราะสะดวกยืดหยุ่น สามารถเรียนซ้ำในเรื่องที่ไม่เข้าใจได้ นอกจากนี้ควรใช้ประโยชน์จากศูนย์การเรียนรู้ฯ ต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชนซึ่งพร้อมจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนโดยแบ่งเป็นระดับชั้น หน่วยงานระดับนโยบายควรสื่อสารถึงวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน รัฐควรสนับสนุนอุปกรณ์การเรียนให้ผู้เรียนทุกคนได้เข้าถึงการศึกษาได้อย่างเท่าเทียมกัน เขตพื้นที่ควรเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้สนับสนุน อำนวยความสะดวก

ในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในโรงเรียน หน่วยงานส่วนกลาง/เขตพื้นที่ ควรกระจายอำนาจให้โรงเรียนสามารถบริหารจัดการตนเองได้ตามความเหมาะสมของบริบทของโรงเรียน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา อาทิ กระทรวงศึกษาธิการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาคเอกชน ควรประสานร่วมมือกัน ไม่ต่างคนต่างทำ

จากการศึกษาบทเรียนจากต่างประเทศ พบว่า จีน ใช้หลักคิด “นอกกรอบ” ในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าจัดการปัญหาโดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาใช้ให้เหมาะสมกับจังหวะและโอกาส วางแนวทางการดำเนินการทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยเป็นการประสานความร่วมมือของทุกภาคส่วนเพื่อแก้ปัญหาและหาทางออกร่วมกันอังกฤษ ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่แล้วให้เกิดประโยชน์สูงสุดผ่านการเชิญบุคคลที่มีชื่อเสียงมาร่วมผลิตสื่อการสอน มีการเผยแพร่บทเรียนทางออนไลน์ตามหลักสูตรการเรียนของเด็กในทุกระดับชั้น เพื่อให้มั่นใจว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้ รัฐบาลอังกฤษได้มีการสนับสนุนแล็ปท็อป อุปกรณ์เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต 4G โต๊ะเขียนหนังสือให้กับนักเรียนที่ขาดแคลนไม่สามารถเข้าถึงการเรียนออนไลน์ได้ เกาหลีใต้มีแนวทางการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ใน 3 รูปแบบ อันได้แก่ (1)การเรียนการสอนแบบ Real Time ผ่านการใช้ Video Conference (2)การเรียนการสอนตามเนื้อหาสาระ โดยการใช้วิดีโอที่โรงเรียนเป็นผู้ผลิตเอง และ (3)การเรียนการสอนโดยอาศัยงานที่ได้รับมอบหมายเป็นฐาน ทั้งนี้ กระทรวงฯ ได้เปิดโอกาสให้โรงเรียนเลือกวิธีการที่เหมาะสมตามบริบทของแต่ละโรงเรียน และญี่ปุ่น ยึดหลักการสำคัญ 2 ประการอันได้แก่ (1)การบริหารจัดการโดยใช้วิธีเข้าเรียนแบบเหลื่อมเวลา “staggered attendance” ตามหลักการ 3 Cs คือ “หลีกเลี่ยงพื้นที่ปิด หลีกเลี่ยงพื้นที่แออัด และหลีกเลี่ยงการสื่อสารกันอย่างใกล้ชิด” (2)จัดให้มี “school attendance day” ในระยะเวลาที่มีการปิดเรียน โดยมอบหมายให้ผู้ปกครองดูแลนักเรียนตามคำแนะนำของโรงเรียนแนวคิดในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมในสถานการณ์ที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อเตรียมพร้อมสำหรับ “เปิดโรงเรียน” หลังสถานการณ์โควิด-19 ในประเทศอิสราเอล นอร์เวย์ ญี่ปุ่น เดนมาร์กสาธารณรัฐประชาชนจีน และได้หวั่น จำนวน 11 มาตรการ ได้แก่ (1)จัดโต๊ะห่างกันและผู้ปกครองไม่ได้รับอนุญาตให้เข้าตึกเรียนอีกต่อไป (2)นักเรียนต้องวัดอุณหภูมิก่อนเข้าโรงเรียน (3)ครูจัดการเรียนการสอนกลางแจ้งและปิดสนามเด็กเล่น (4)นักเรียนต้องล้างมือทุกชั่วโมงและใส่หน้ากากอนามัย (5)นักเรียนต้องนั่งกินข้าวห่างกัน 1 เมตร (6)ห้องเรียนมีขนาดเล็ก (7)โรงเรียนมีห้องแยกสำหรับนักเรียนที่มีไข้ (8)นักเรียนมาโรงเรียนตามเวลาที่โรงเรียนจัดให้ (9)เจ้าหน้าที่ทำความสะอาดของเล่นและห้องเรียน 2 ครั้งต่อวัน (10)ไม่อนุญาตให้เจ้าหน้าที่ที่มีปัญหาสุขภาพและมีอายุมากกว่า 65 ปีมาโรงเรียน และ (11)นักเรียนล้างมือและทำความสะอาดรองเท้าก่อนเข้าตึกเรียน นอกจากนี้ สภาเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum : WEF) ยังได้เสนอ 4 แนวทางแห่งอนาคตเพื่อเปลี่ยนวิถีให้การศึกษาแก่คนรุ่นใหม่ ประกอบด้วย (1)ให้ความรู้แก่พลเมืองในโลกที่เชื่อมโยงถึงกัน (2)นิยามบทบาทใหม่ของผู้สอน (3)สอนทักษะชีวิตสำหรับอนาคต และ (4)ปลดล็อกเทคโนโลยี (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563)

ด้านการจัดการเรียนการสอน ครูต้องปรับบทบาทมาเป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้มากกว่าเป็นผู้สอน ปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอน การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ในแบบวิถีชีวิตใหม่ ปรับแนวทางการเรียนการสอนที่มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ มีลักษณะการเรียนรู้แบบผสมผสาน ครูออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละช่วงวัย มุ่งเน้นความปลอดภัยในสถานศึกษา

ส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียม และบริหารจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งปรับเกณฑ์การประเมินการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับคุณภาพการศึกษาที่เด็กได้รับในแต่ละรูปแบบและแต่ละพื้นที่ ในสถานการณ์เช่นนี้ครูจึงมีความท้าทายในการจัดการเรียนสอนเป็นอย่างมาก นโยบายของสถานศึกษาจึงเป็นการสนับสนุนการจัดการศึกษาที่ให้แนวปฏิบัติที่ชัดเจน ในขณะเดียวกันกระทรวงศึกษาธิการควรให้ศึกษานิเทศก์ทำหน้าที่เป็นโค้ชให้แก่ครู โดยให้คำแนะนำในการเลือกตัวชี้วัดและเนื้อหาออกเหนือจากส่วนที่จำเป็นเพื่อให้เหมาะสมกับบริบทและสถานการณ์ของแต่ละพื้นที่ อีกทั้งต้องเพิ่มความชัดเจนในการสื่อสารแก่ครูและผู้ปกครองโดยมีคู่มือหลักสูตรฉบับย่อสำหรับผู้ปกครองด้วย (เทือน ทองแก้ว, 2563; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563; ภูษิมา ภิโยสินวัฒน์, 2563)

กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564) ได้กำหนดรูปแบบการจัดการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถเปิดการจัดการเรียนการสอนแบบปกติที่โรงเรียน (On-site) ได้ ประกอบด้วย การจัดการเรียนการสอนผ่านระบบโทรทัศน์ (On-air) การจัดการเรียนการสอนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (On-demand) การจัดการเรียนการสอนแบบถ่ายทอดสด (Online) การจัดการเรียนการสอนด้วยการนำส่งเอกสารที่บ้าน (On-hand) และการจัดการเรียนแบบผสมผสานหลายรูปแบบให้โดยสถานศึกษา ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ให้โรงเรียนและผู้ปกครองร่วมกันพิจารณาเลือกรูปแบบการจัดการเรียนการสอนทางไกล ให้เหมาะสมกับนักเรียน โดยพิจารณาจากความพร้อมของอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการเรียนการสอน และประสิทธิภาพของสัญญาณอินเทอร์เน็ตสำหรับครูและนักเรียน เพื่อเป็นการลดภาระที่เกินความจำเป็น หรือก่อให้เกิดความสิ้นเปลืองของค่าใช้จ่ายที่อาจเพิ่มขึ้นได้ ในด้านการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ได้มอบหมายให้ครูและผู้ปกครองร่วมกันกำหนดแนวทางในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และมีเครื่องมือการวัดผล ประเมินผล ที่สร้างขึ้นตามบริบทของนักเรียนเป็นรายบุคคล

บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีพื้นที่ครอบคลุม 5 อำเภอ คือ อำเภอนาโพธิ์ อำเภอนาเชือก อำเภอนาดูน และอำเภอยางสีสุราชจังหวัดมหาสารคาม ปัจจุบัน (21 กุมภาพันธ์ 2565) มียอดเชื้อ Covid-19 สะสมจำนวน 17,621 คน ผู้เสียชีวิต จำนวน 58คน (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมหาสารคาม, 2565: ออนไลน์) และยังมีแนวโน้มการติดเชื้อเพิ่มขึ้นทุกวัน ส่งผลให้โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำนวน 221 โรงเรียน ไม่สามารถเปิดเรียนในปีการศึกษา 2564 ได้ ตามปกติ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูในวิถีชีวิตใหม่ เนื่องจากเป็นหน้าที่ที่ครูผู้สอนต้องรับผิดชอบและให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน และมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้ในวิถีชีวิตใหม่และเพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ในวิถีชีวิตใหม่ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 2 จึงได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่องกลยุทธ์การพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร

สถานศึกษาและการพัฒนาผู้เรียน โดยเฉพาะใช้เป็นข้อมูลประกอบในการพัฒนาคุณภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา และกำหนดแนวทางที่สามารถปฏิบัติได้จริงตามบริบทของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 2

2.2 เพื่อพัฒนากลยุทธ์การจัดการเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 2

3. ประโยชน์ที่ได้รับการวิจัย

3.1 ได้ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่เพื่อใช้ประกอบการกำหนดนโยบายและวางแผนการบริหารวิชาการและพัฒนาการจัดการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

3.2 ได้กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ซึ่งจะเกิดประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการศึกษาวิถีชีวิตใหม่ ให้มีความพร้อมต่อการจัดการเรียนรู้และจะเกิดประโยชน์ต่อครูโดยตรงในการปฏิบัติหน้าที่ด้านการสอน เพื่อจะได้พัฒนาคุณภาพของผู้เรียนซึ่งเป็นฐานสำคัญต่อการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการในลักษณะของการวิจัยแบบผสมผสาน(Mixed Methods Research) มีวิธีดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีจำนวน 306 คน โดยเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan และการใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling Technique) โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วน 5 ระดับ ที่ผ่านการประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คนจากนั้นนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างแล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ หาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ระยะที่ 2 การพัฒนากลยุทธ์การจัดการเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 2คนและศึกษานิเทศก์ จำนวน 1คนโดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง จากนั้นนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์และจากการศึกษาในระยะที่ 1 มาออกแบบยกร่างกลยุทธ์การจัดการ

เรียนรู้ของครูในวิถีชีวิตใหม่สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบประเมินกลยุทธ์ที่ยืนยันความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกลยุทธ์โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน ที่ผ่านการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความสอดคล้อง

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ การจัดการเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 โดยรวม

องค์ประกอบของ การจัดการเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	\bar{x}	S.D.	แปลผล	\bar{x}	S.D.	แปลผล
1. ผู้สอน	3.87	0.79	มาก	4.28	0.67	มาก
2. ผู้เรียน	3.36	0.93	ปานกลาง	4.03	0.82	มาก
3. ผู้ปกครอง	3.61	0.95	มาก	4.17	0.77	มาก
4. รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	3.22	0.93	ปานกลาง	3.89	0.87	มาก
5. วิธีการประเมิน	3.84	0.81	มาก	4.21	0.68	มาก
6. สภาพแวดล้อม	3.71	0.91	มาก	4.19	0.74	มาก
7. เครื่องมือการจัดการเรียนรู้	3.22	1.00	ปานกลาง	3.89	1.00	มาก
8. มาตรการทางสังคมเพื่อป้องกันการแพร่ระบาด	4.19	0.89	มาก	4.45	0.72	มาก
รวม	3.63	0.90	มาก	4.14	0.78	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ครูผู้สอนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 มีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่สำหรับสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มาตรการทางสังคมเพื่อป้องกันการแพร่ระบาด ($\bar{x} = 4.19$) ผู้สอน ($\bar{x} = 3.87$) วิธีการประเมิน ($\bar{x} = 3.84$) สภาพแวดล้อม ($\bar{x} = 3.71$) ผู้ปกครอง ($\bar{x} = 3.61$) ผู้เรียน ($\bar{x} = 3.36$) รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{x} = 3.22$) และเครื่องมือการจัดการเรียนรู้ ($\bar{x} = 3.22$) ตามลำดับ สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่สำหรับสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มาตรการทางสังคมเพื่อป้องกันการแพร่ระบาด ($\bar{x} = 4.45$) ผู้สอน ($\bar{x} = 4.28$) วิธีการประเมิน ($\bar{x} = 4.21$) สภาพแวดล้อม ($\bar{x} = 4.19$)

ผู้ปกครอง ($\bar{x} = 4.17$) ผู้เรียน ($\bar{x} = 4.03$) รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{x} = 3.89$) และเครื่องมือการจัดการเรียนรู้ ($\bar{x} = 3.89$) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI_{modified}) และลำดับความต้องการจำเป็น (PNI)

องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่	D	I	PNI_{modified}	ลำดับความต้องการจำเป็น
1. ผู้สอน	3.87	4.28	0.106	6
2. ผู้เรียน	3.36	4.03	0.199	2
3. ผู้ปกครอง	3.61	4.17	0.155	3
4. รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	3.46	3.92	0.133	4
5. วิธีการประเมิน	3.84	4.21	0.096	7
6. สภาพแวดล้อม	3.71	4.19	0.129	5
7. เครื่องมือการจัดการเรียนรู้	3.22	3.89	0.208	1
8. มาตรการทางสังคมเพื่อป้องกันการแพร่ระบาด	4.19	4.45	0.062	8

จากตารางที่ 2 พบว่า ครูผู้สอนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีความคิดเห็นต่อความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่สำหรับสถานศึกษาเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) เครื่องมือการจัดการเรียนรู้ ($PNI=0.208$) 2) ผู้เรียน ($PNI=0.199$) 3) ผู้ปกครอง ($PNI=0.155$) 4) รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($PNI=0.133$) 5) สภาพแวดล้อม ($PNI=0.096$) 6) ผู้สอน ($PNI=0.106$) 7) วิธีการประเมิน ($PNI=0.096$) และ 8) มาตรการทางสังคมเพื่อป้องกันการแพร่ระบาด ($PNI=0.062$) ตามลำดับ

5.2 กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ที่พัฒนาขึ้นมีลักษณะ ดังนี้

5.2.1 กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 มี 10 กลยุทธ์หลัก 26 กลยุทธ์รอง ประกอบด้วย กลยุทธ์หลักที่ 1 ปรับกระบวนการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ของผู้สอน มีกลยุทธ์รอง 3 กลยุทธ์ กลยุทธ์หลักที่ 2 ปรับกระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามการเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่มีกลยุทธ์รอง 3 กลยุทธ์ กลยุทธ์หลักที่ 3 ปรับกระบวนการจัดการเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่และความเสี่ยงในการติดเชื้อ มีกลยุทธ์รอง 3 กลยุทธ์ กลยุทธ์หลักที่ 4 ใช้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ การนำไปปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวันมีกลยุทธ์รอง 2 กลยุทธ์ กลยุทธ์หลักที่ 5 เสริมสร้างมาตรการทางสังคมเพื่อป้องกันการแพร่ระบาด เพื่อให้สถานศึกษาปลอดภัยตามมาตรการ Sandbox Safety

Zone in School ของกระทรวงศึกษาธิการกลยุทธ์รอง 4 กลยุทธ์กลยุทธ์หลักที่ 6 ปรับกระบวนการจัดการนิเทศการจัดการเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่ ของสถานศึกษา เพื่อติดตามผลในการจัดการเรียนรู้มีกลยุทธ์รอง 2 กลยุทธ์ กลยุทธ์หลักที่ 7 ลดความความเหลื่อมล้ำเรื่องความพร้อม เครื่องมือสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน ในการเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่กลยุทธ์รอง 2 กลยุทธ์ กลยุทธ์หลักที่ 8 สร้างความเข้าใจดูแล ช่วยเหลือ ให้กับผู้ปกครองเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่มีกลยุทธ์รอง 2 กลยุทธ์ กลยุทธ์หลักที่ 9 ยกระดับการประเมินผลการเรียนรู้ในสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่มีกลยุทธ์รอง 2 กลยุทธ์กลยุทธ์หลักที่ 10 ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในสถานศึกษา เพื่อช่วยให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่กลยุทธ์รอง 3 กลยุทธ์

5.2.2 หลักการพัฒนารูปแบบกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่ เป็นกรอบหรือแนวทางการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อ COVID 2019 ซึ่งมี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1)การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม(Environment Scanning) 2)การพัฒนากลยุทธ์(Stratgy Development) 3)การประเมินกลยุทธ์(Stratgy Assessment) และ 4) การปรับกลยุทธ์(Stratgy Adjustment) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรซึ่งได้รับการออกแบบอย่างเป็นระบบมีขั้นตอนจากจุดเริ่มต้นไปจนถึงจุดที่บรรลุผลสำเร็จ

5.2.3 การประเมินผลกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด($\bar{x} = 4.80$) และมีความเป็นไปได้ของกลยุทธ์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.50$)

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่าสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมากและรายด้านผู้สอน ผู้ปกครอง วิธีการประเมินสภาพแวดล้อม มาตรการทางสังคมเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดอยู่ในระดับมากและด้านผู้เรียนรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เครื่องมือการจัดการเรียนรู้ ในระดับปานกลาง ที่ผลปรากฏเช่นนี้เนื่องจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2564) ได้มีการกำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอนทางไกลให้นักเรียนแบ่งตามระดับการศึกษาและมีแนวทางปฏิบัติสำหรับครูและผู้ปกครองและสอดคล้องกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 (2563) มีเป้าหมายที่จะพัฒนา ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีความรู้และจรรยาบรรณตามมาตรฐานวิชาชีพรับการพัฒนาผ่านสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ทันสมัย การพัฒนาการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพในรูปแบบที่หลากหลายรวมทั้งมีการกำกับติดตาม ประเมินผล มีระบบข้อมูลสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ และการรายงานผลอย่างเป็นระบบ ใช้งานวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้และขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา สภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุดนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษามีความต้องการที่จะพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2563) ที่ได้รายงานเรียนออนไลน์ยุคโควิด-19 และผลพบว่า

หลักสูตรการศึกษาพื้นฐานของไทยในปัจจุบัน เน้นเนื้อหาหนัก ผู้สอนจำเป็นต้องใช้เวลาเยอะเพื่อสอนได้ครบถ้วนและไม่เอื้อให้นักเรียนมีส่วนร่วมเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและการสื่อสารไม่เพียงพอและสัญญาณไม่เสถียรสถานศึกษาส่วนมากไม่ได้รับเงินงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด ทั้งที่ช่วงโควิดสถานศึกษามีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น คุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูลดลง อาคารสถานที่เพื่อจัดการการเรียนรู้ไม่เพียงพอ วัสดุอุปกรณ์เพื่อป้องกันการแพร่เชื้อโรคไม่เพียงพอและหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานอื่นๆ ขอข้อมูลจำนวนมากจากสถานศึกษา ทำให้เป็นภาระงานและกระทบต่อเวลาในการจัดการเรียนการสอนนอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อผู้ปกครองที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเพื่อสร้างความพร้อมในการเรียนให้กับบุตรหลาน มีความวิตกกังวลเกี่ยวกับการเรียนของบุตรหลานประกอบกับผู้สอนส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจการจัดการเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่และยังขาดทักษะเทคโนโลยีและผู้สอนบางส่วนยังไม่สามารถปรับและพัฒนาตนเองในการจัดการเรียนการสอนในเนื้อหาทันกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม มีภาระงานมาก และขาดการนิเทศติดตามช่วยเหลือทำให้ผู้สอนขาดขวัญกำลังใจในการสอนในขณะเดียวกันกระทรวงศึกษาธิการควรให้ศึกษานิเทศก์ทำหน้าที่เป็นโค้ชให้แก่ผู้สอนและยังสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2564) ได้ให้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ต้องปฏิบัติตามมาตรการและแนวทางการดำเนินงานเพื่อการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาต้องจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานการเรียนรู้นักการศึกษาโรงเรียนอาจหยุดได้ แต่การเรียนรู้หยุดไม่ได้ ซึ่งต้องอาศัยการเสริมสร้างกลยุทธในการจัดการเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และเรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพค่าดัชนีความต้องการจำเป็นการจัดการเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 เรียงลำดับจากความต้องการมากไปหาความต้องการน้อยสามอันดับแรก ได้แก่ เครื่องมือการจัดการเรียนรู้ ผู้เรียน ผู้ปกครองทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษาต้องการความช่วยเหลือด้านเครื่องมือการจัดการเรียนรู้ดังที่กาญจนา บุญภักดิ์ (2563) กล่าวว่า เครื่องมือที่ช่วยในการจัดการเรียนการสอนทางไกล เป็นเรื่องที่สำคัญและจำเป็นอย่างมากในการจัดการเรียนการสอนแบบ ONLINE สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2564) กล่าวว่าผู้เรียนที่มีสำรวจและจัดกลุ่มที่แบ่งโดยระดับการศึกษาสามารถแบ่งได้เป็นระดับปฐมวัยและระดับประถมศึกษา และแบ่งโดยความพร้อมของเครื่องมือสนับสนุนการเรียน เช่น โทรศัพท์ โทรทัศน์ ระบบอินเทอร์เน็ต เป็นต้น แบ่งได้เป็นผู้เรียนที่มีความพร้อมและไม่มีความพร้อม สอดคล้องกับไกลบิช (2563) กล่าวว่าผู้ปกครองต้องมีความพร้อมในการให้ความช่วยเหลือสนับสนุนเครื่องมือสนับสนุนการเรียน เช่น คอมพิวเตอร์ โน้ตบุ๊ก แท็บเล็ต สมาร์ทโฟน และอินเทอร์เน็ต เป็นต้นและผู้ปกครองจะมีบทบาทเป็นผู้จัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนเองในกรณีการเรียน Home School ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเทียน ทองแก้ว (2563) กล่าวว่า ผู้ปกครองก็ต้องปรับบทบาทมาเป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ทุกที่ ทุกเวลามีส่วนร่วมในการประเมินเพื่อพัฒนาอย่างไม่เป็นทางการรายบุคคลเพื่อติดตามการเรียนรู้ สุขภาพกายและสุขภาพจิตของผู้เรียน

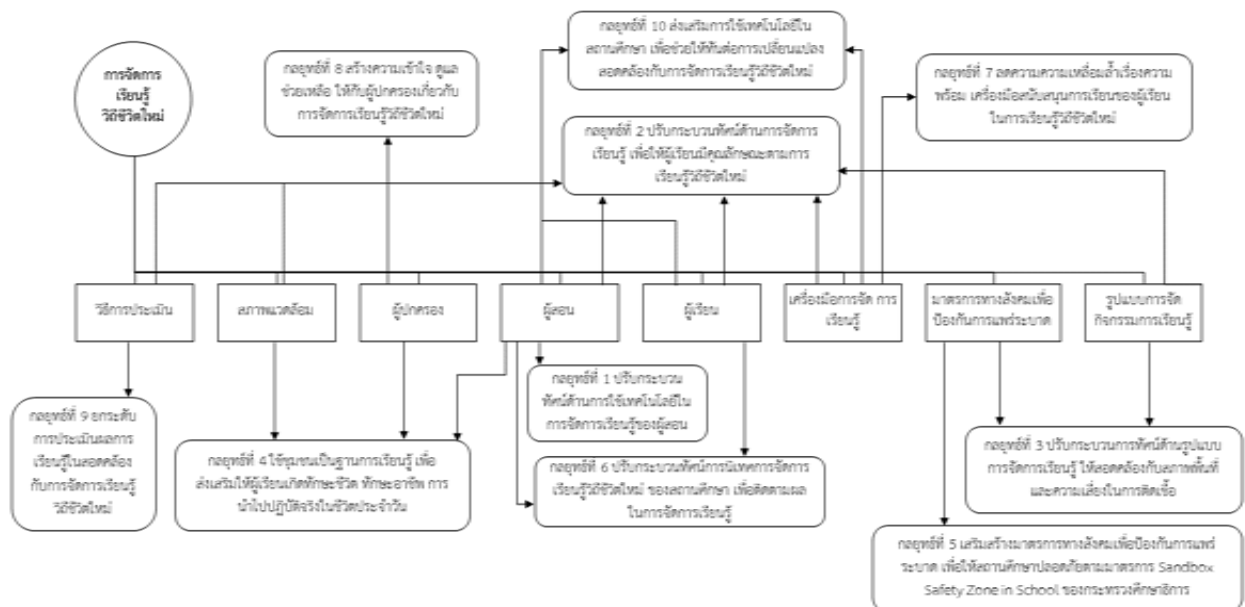
6.2 การพัฒนากลยุทธ์การจัดการเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีองค์ประกอบรูปแบบการพัฒนากลยุทธ์ คือ 1)การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม 2)การพัฒนากลยุทธ์ 3)การประเมินกลยุทธ์ 4)การปรับกลยุทธ์

มี 10 กลยุทธ์หลัก 26 กลยุทธ์รอง ประกอบด้วย กลยุทธ์หลักที่ 1 ปรับกระบวนการทัศนด้านการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ของผู้สอน มีกลยุทธ์รอง 3 กลยุทธ์ กลยุทธ์หลักที่ 2 ปรับกระบวนการทัศนด้านการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามการเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่มีกลยุทธ์รอง 3 กลยุทธ์กลยุทธ์หลักที่ 3 ปรับกระบวนการทัศนด้านรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่และความเสี่ยงในการติดเชื้อ มีกลยุทธ์รอง 3 กลยุทธ์ กลยุทธ์หลักที่ 4 ใช้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ การนำไปปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวันมีกลยุทธ์รอง 2 กลยุทธ์ กลยุทธ์หลักที่ 5 เสริมสร้างมาตรการทางสังคมเพื่อป้องกันการแพร่ระบาด เพื่อให้สถานศึกษาปลอดภัยตามมาตรการ Sandbox Safety Zone in School ของกระทรวงศึกษาธิการกลยุทธ์รอง 4 กลยุทธ์ กลยุทธ์หลักที่ 6 ปรับกระบวนการนิเทศการจัดการเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่ ของสถานศึกษา เพื่อติดตามผลในการจัดการเรียนรู้ มีกลยุทธ์รอง 2 กลยุทธ์ กลยุทธ์หลักที่ 7 ลดความความเหลื่อมล้ำเรื่องความพร้อม เครื่องมือสนับสนุนการเรียนของผู้เรียน ในการเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่มีกลยุทธ์รอง 2 กลยุทธ์ กลยุทธ์หลักที่ 8 สร้างความเข้าใจ ดูแล ช่วยเหลือ ให้กับผู้ปกครองเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่มีกลยุทธ์รอง 2 กลยุทธ์ กลยุทธ์หลักที่ 9 ยกระดับการประเมินผลการเรียนรู้ในสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่มีกลยุทธ์รอง 2 กลยุทธ์กลยุทธ์หลักที่ 10 ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในสถานศึกษา เพื่อช่วยให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่มีกลยุทธ์รอง 3 กลยุทธ์ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่าก่อนการพัฒนากลยุทธ์ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดหลักการเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาหลักสูตร ศึกษาแนวคิดในการศึกษาวิจัย ตามแนวคิดของ ทิศนา ขัมมณี (2551) บุญชม ศรีสะอาด (2533) Good (1973) Nadler and Nadler (1980) จนสามารถสรุปองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วย การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม การพัฒนาหลักสูตร การประเมินกลยุทธ์ การปรับกลยุทธ์ ซึ่งผู้วิจัยได้มีการวางแผนไว้อย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนในการพัฒนาที่ออกแบบมาจากการนำองค์ประกอบที่เชื่อมโยงกับหลักการแนวคิด ทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้ได้ตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ในรูปแบบการพัฒนาหลักสูตร สอดคล้องกับงานวิจัยชัตติยา ด้วงสำราญ (2552) ได้ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบองค์ประกอบการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กและรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กวิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนคือ การศึกษาวิเคราะห์เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยบนพื้นฐานแนวคิดทฤษฎีการบริหารเชิงกลยุทธ์วิเคราะห์ความเป็นไปได้และพัฒนารูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก ตรวจสอบและสร้างรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่เหมาะสม ปรับปรุงและนำเสนอรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กกลุ่มตัวอย่างผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ วางแผนกลยุทธ์ประเมินกลยุทธ์ของโรงเรียน กำหนดทิศทางของโรงเรียนกำหนดกลยุทธ์ของโรงเรียน การปฏิบัติตามกลยุทธ์ของโรงเรียน และประเมินกลยุทธ์ของโรงเรียน รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยองค์ ประกอบที่สำคัญ 6 องค์ประกอบ ซึ่งมีความเหมาะสมถูกต้องเป็นไปได้และ

สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดทฤษฎีของการวิจัยและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิเชษฐ ยิ่งตรง (2560) ได้ศึกษากลยุทธ์การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 ผลการวิจัยพบว่าสภาพและปัญหาการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 สถานศึกษามีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ มาตรการ แนวทาง เน้นด้านความรู้และด้านคุณธรรมมากกว่าด้าน การคิดและด้านทักษะ มีสื่อ เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาไม่เพียงพอกับความ ต้องการของผู้เรียน ขาดระบบการนิเทศการจัดการกระบวนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลเน้นด้าน ความรู้มากกว่า ด้านความคิด ด้านทักษะและด้านคุณธรรม ครูส่วนหนึ่งขาดทักษะการจัดการเรียนรู้ แนวใหม่ใน ศตวรรษที่ 21 ในส่วนของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน พบว่า ด้านความรู้ ผู้เรียน ส่วนหนึ่ง ขาดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ ไม่รักการอ่าน การเขียนและการแสวงหาความรู้ด้วย ตนเอง ด้านความคิด พบว่า ขาดทักษะในการคิด โดยเฉพาะการคิดวิเคราะห์และการคิดอย่างมี วิจารณญาณ ด้านทักษะ พบว่า ทักษะในการแก้ปัญหาและทักษะชีวิตและด้านคุณธรรมส่วนใหญ่ขาด ระเบียบ วินัยและขาดความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมข้อเสนอแนะ

7. องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยครั้งนี้องค์ความรู้ที่ได้ คือ กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 เพื่อการจัดการเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่ให้มีความเหมาะสมกับสภาพปัจจุบันของสถานศึกษาและพัฒนาการศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ภาพที่ 1 องค์ความรู้กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ต้องมีนโยบายที่ชัดเจนในการกำหนดให้สถานศึกษา ทุกแห่งจะต้องพัฒนาตามกลยุทธ์นี้และกำหนดเกณฑ์การผ่านการพัฒนา รวมถึงกำหนดเป็นนโยบาย ให้กลยุทธ์นี้เป็นเกณฑ์หนึ่งในการประเมินผลการปฏิบัติงาน และควรจัดให้มีระบบการติดตาม ประเมินผลการพัฒนาการจัดการเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่ อย่างต่อเนื่อง มีการจัดกระตุ้นให้ผู้บริหาร สถานศึกษา ครูและบุคลากรมีความตระหนักและพัฒนาตนเอง

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 สถานศึกษา ควรจัดให้มีระบบติดตามและประเมินผลการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ วิถีชีวิตใหม่ อย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้ผู้สอนเกิดความรู้ความเข้าใจการจัดการเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่โดย การจัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันภายในสถานศึกษาและจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการใช้ เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่ให้กับผู้สอนเพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้บริหารสถานศึกษาและ ผู้สอนได้เกิดความตระหนักในการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนและพร้อมพัฒนาตนเอง

8.2.2 ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อการส่งเสริมการจัดการ เรียนรู้ของครูให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยสร้างความตระหนักและรูปแบบการพัฒนา การจัดการเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่ เป็นหลักสูตรระยะสั้นเพื่อเสริมทักษะให้กับครูอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

8.2.3 ครูผู้สอน ซึ่งเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียน มีคุณภาพ ควรได้รับการพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่อย่างต่อเนื่อง

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรทำการศึกษาวิจัยและพัฒนา โดยใช้หลักการและวิธีการพัฒนาที่แตกต่างจาก งานวิจัยนี้ เพื่อเปรียบเทียบผลการพัฒนาและหาวิธีการที่ทำให้เกิดการพัฒนากลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ วิถีชีวิตใหม่ที่มีประสิทธิภาพสูงสุด

8.3.2 ควรมีการศึกษาพัฒนากลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ Next Normal สำหรับ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 เพื่อจะเป็นแนวทาง ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

9. เอกสารอ้างอิง

กาญจนา บุญภักดี. (2563). การจัดการเรียนรู้ยุค New Normal. วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม. 19(2). A1-A6.

โกลบิช. (2563). โกลบิช เผย 4 รูปแบบการเรียนรับนิวนอร์มอลเพื่อการศึกษา. สืบค้นเมื่อ 1 เมษายน 2564. จาก <https://www.matichon.co.th/lifestyle/tech/news2215023>

ชัตติยา ดั่งสำราญ. (2552). รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก. วิทยานิพนธ์ ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ทิตนา เขมมณี. (2551). ศาสตร์การสอน:องค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- เทื่อน ทองแก้ว. (2563). การออกแบบการศึกษาในชีวิตวิถีใหม่: ผลกระทบจากการแพร่ระบาด COVID-19. **ครูสภาวิทยากร JOURNAL OF TEACHER PROFESSIONAL DEVELOPMENT.** 1(2). 1-10.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2533). **รูปแบบการควบคุมวิทยานิพนธ์.** มหาสารคาม : โครงการสถาบันวิจัย และพัฒนาการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- พิเชษฐ ยิ่งตรง. (2560). **กลยุทธ์การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21.** วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการศึกษา. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ภูษิมา ภิญโญสินวัฒน์. (2563). **จัดการเรียนการสอนอย่างไรในสถานการณ์โควิด-19: จากบทเรียนต่างประเทศสู่การจัดการเรียนรู้ของไทย.** สืบค้นเมื่อ 30 เมษายน 2564. จาก <https://tdri.or.th/2020/05/examples-of-teaching-and-learning-in-covid-19-pandemic/>
- วิกิพีเดีย. (2565). **การระบาดทั่วของไวรัสโคโรนา 2019.** สืบค้นเมื่อ 21 กุมภาพันธ์ 2565. จาก https://en.wikipedia.org/wiki/Template:COVID-19pandemic_data
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. (2563). **รายงานประจำปี.** มหาสารคาม : กลุ่มงานและแผนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). **การศึกษายุคดิจิทัล.** สืบค้นเมื่อ 30 เมษายน 2564. จาก <https://www.posttoday.com/social/general/628541>
- _____. (2564). **แนวทางการจัดการเรียนการสอนทางไกล ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ระลอกใหม่.** สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2564. จาก <https://www.obec.go.th/archives/255396>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). **รายงานเรียนออนไลน์ยุคโควิด-19: วิฤตหรือโอกาสการศึกษาไทย.** กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมหาสารคาม. (2565). **สถานการณ์ประจำวันนี้.** สืบค้นเมื่อ 21 กุมภาพันธ์ 2565. จาก <http://mkho.moph.go.th/mko/frontend/web/index.php/site/index>
- Good, C. (1967). **The Human Organization : Its Management and Values.** New York : McGraw- Hill Book Company.
- Nadler . (1980). **Corporate Human Resource Development.** NewYork : Van.Nostrand Reinhold.
- Pornphol and Chittayasothorn. (2020). System Dynamics Model of COVID-19 Pandemic Situation: The Case of Phuket Thailand. **ICCMS '20: Proceedings of the 12th International Conference on Computer Modeling and Simulation.** June 2020. 77-81.
- THE STANDARD TEAM. (2020). **อนาคตการศึกษาหลังโควิด-19 เป็นอย่างไร โรงเรียนยังจำเป็นอยู่ไหม.** สืบค้นเมื่อ 24 พฤษภาคม 2564. จาก <https://mb.com.ph/2020/08/09/three-keys-to-education-in-the-new-normal/>

10. คำขอบคุณ

การวิจัยในครั้งนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจากรองศาสตราจารย์ ดร.พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.ธรินธร นามวรรณ รองศาสตราจารย์ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเนียร พลหาญที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ คำปรึกษาปรับปรุงแก้ไขจนสำเร็จสมบูรณ์ด้วยดีและขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่กรุณาตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และได้กรุณาปรับปรุง แก้ไขข้อบกพร่อง และให้คำแนะนำในการสร้างเครื่องมือให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น รวมทั้งบุคคลที่ผู้วิจัยได้อ้างอิงทางวิชาการตามที่ปรากฏในเอกสารอ้างอิงและขอขอบพระคุณผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์และความสะดวกในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยตลอดจนผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครู ทุกท่านที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลครั้งนี้เป็นอย่างดีตลอดจนสมาชิกในครอบครัวทุกคนที่ให้การสนับสนุนช่วยเหลือและเป็นกำลังใจตลอดมา จนการวิจัยในครั้งนี้สำเร็จลงอย่างสมบูรณ์